

Dossier

Mastitis-sneltesten

Mastitis of uierontsteking is het meest voorkomende gezondheidsprobleem op melkveebedrijven. Elk geval van (enkel nog maar) klinische mastitis kost – afhankelijk van de melkgift – 250 tot 500 euro per geval. Voor heel Vlaanderen gaat het over vele tientallen miljoenen euro's per jaar, bovendien met heel wat ongemak voor de koe en de boer. Nieuw is de opkomst van sneltesten die binnen 24 uur resultaat geven en uitgevoerd worden door de dierenarts of de boer zelf. Wat is hun potentieel?

Stijn en Stefan Maes kiezen voor een planmatige aanpak

“Meteen juist en gericht behandelen”

Op een intensief melkveebedrijf moet in de eerste plaats het management intensief zijn. Stijn en Stefan Maes uit Hechtel-Eksel kiezen voor een planmatige aanpak. Om ook in de uiergezondheid zo snel en efficiënt mogelijk te kunnen werken, kozen ze in 2016 als een van de eerste bedrijven in België voor doe-het-zelf ‘on farm’ bacteriologisch onderzoek. “Behandelen zonder te weten tegen welke kiem kunnen we ons nu niet meer voorstellen.”

Ivan De Clercq

Vader Stefan en zoon Stijn stonden in 2015 klaar om bij het afschaffen van het melkquotum een sprong vooruit te maken. Stijn (nu 30) was twee jaar voordien afgestudeerd en in 2013 was er al een nieuwe stal gekomen. Na 2015 werd in een aantal stappen het bedrijf op de huidige schaalgrootte gebracht. Vandaag worden op het bedrijf zo’n 570 koeien drie keer daags gemolken. De gemiddelde melkproductie steeg in die periode van net 9000 liter naar om en bij de 11.500 liter meetmelk nu. Het melken laten Stijn en Stefan vandaag voornamelijk over aan een aantal vaste medewerkers. Dat betekent echter niet dat Stijn en Stefan zelf niet weten wat gedaan, integendeel. “Als het fout gaat, kunnen de problemen op een groter melkveebedrijf zoals het onze ook meteen flink fout lopen. Zaak is om dan snel in te grijpen.”

Voldoende tijd

Voorkomen is beter dan genezen, dus staat een protocolmatige aanpak centraal.

Het melken gebeurt in een binnenmelker 24-stands carroussel. Voorstralen, voor-schuimen en nadippen gebeurt bij elke koe. Ook aan de 60-secondenregel hecht Stijn veel belang. “Medewerkers hebben soms de begrijpelijke reflex om snel te willen melken, maar we hameren echt op voldoende tijd tussen het voorstralen en het aanhangen van het melkstel. Onze GEA-melkinstallatie beschikt ook over StimoPuls, waarbij het melkstel eerst 30 seconden de speen stimuleert vooraleer het melken echt start.”

Bacteriologisch onderzoek

Het opschalen van het bedrijf gebeurde een aantal keer via aankoop van dieren, iets wat onvermijdelijk een aantal risico’s op ziekte-insleep met zich meebrengt, ook naar uiergezondheid. “Het celgetal was op zich niet echt onrustwekkend hoog, maar het aantal gevallen met klinische mastitis kon toch lager vinden we zelf”, herinnert Stijn zich. Via bacteriologisch onderzoek in een labo kwam myco- ▶

© FOTO: SILVIA DE CLERCK

Stijn Maes en diens vrouw Evelien Theunissen waren bij de eersten om zelf op de boerderij via een sneltest bacteriologisch onderzoek uit te voeren.

plasma aan het licht, dat zo gericht kon worden aangepakt. Dat pad van het bacteriologisch onderzoek werd sindsdien alleen maar intenser bewandeld. Zo wordt onder meer van alle vaarzen die afkalven (gepooled) de biest onderzocht. Hetzelfde gebeurt voor de melk van koeien met klinische mastitis of koeien met een hoog celgetal. “Bij de pas gekalfde vaarzen willen we vooral besmettingen met *Staphylococcus aureus* opsporen en gericht behandelen. Deze besmettingen genezen moeilijk en de kans op overdracht naar andere dieren is groot”, verklaart Stijn. Dieren die hier positief op testen worden dus onmiddellijk behandeld, zelfs al vertonen ze (voorlopig nog) geen ziektesymptomen.

Gericht behandelen

Stijn en Stefan wilden nog een stap verder zetten. Ze wilden niet te weinig behandelen, maar ook niet te veel. Dat laatste is wel een risico wanneer je zo kort mogelijk op de bal wil spelen en elke klinische mastitis vlug wil aanpakken (om zwaardere behandelingen

later te vermijden). Maar om gericht individuele dieren te behandelen, moet je wel de veroorzaker van de uierontsteking weten. Toen in 2016 de mogelijkheid kwam om op de boerderij zelf bacteriologisch onderzoek te doen op melkstalen, en zo op 24 uur te weten om welke kiem het gaat, waren ze ook snel overtuigd om in te stappen.

Strategisch in plaats van systematisch

“Wanneer je de kiem weet, weet je de juiste behandeling. Zo weet je dat bij een ontsteking door *Klebsiella spp.* of *Serratia spp.* het al dan niet behandelen met antibiotica weinig uitmaakt. Alleen al door die behandelingen uit te sparen, konden we al een stuk antibioticabehandelingen uitsparen. Als uit de bacteriologie geen bacterie naar voren komt, wijst dit erop dat de bacterie de uier alweer verlaten heeft, en dan is behandelen zeker overbodig.” De juiste aanpak van elke kiem is op voorhand doorgesproken met de (bedrijfs)dierenarts. Voor zieke dieren (klinische mastitis) wordt sowieso de dierenarts

gebeld. Door op die manier mastitis strategisch in plaats van systematisch te behandelen, wisten Stefan en Stijn het intramammair antibioticagebruik te halveren.

Drie compartimenten

Het uitvoeren van bacteriologisch onderzoek is vrij eenvoudig, zo demonstreert Stijns vrouw Evelien. De voedingsbodem bestaat uit drie compartimenten. In elk compartiment brengt Evelien met een entoog een druppeltje melk op de voedingsbodem aan. Vervolgens gaat het schaalpje in een broedstoof die het schaalpje 24 uur op 37 °C houdt. Na 24 uur is het resultaat zichtbaar. Op basis van op welk compartiment de groei is, de vorm en de verkleuring kan Evelien zien om welke bacterie het gaat. Er is een steekkaart om mee te determineren en ook de leverancier (FAS) helpt bij de interpretatie. “Het staal moet binnen het uur worden ingezet, indien het niet gekoeld wordt. In veel gevallen kan dit dus na het melken gebeuren. Door het te bewaren kan er ook langer mee gewacht worden, maar dan verliest het natuurlijk zijn voordeel van de snelheid”, vertelt Evelien.

Nieuwe doelen

Na bijna acht jaar *on farm* bacteriologisch onderzoek, zien Stijn en Stefan het bacteriologisch onderzoek op de boerderij als een blijver. “Omdat we al veel stalen lieten onderzoeken, kregen we wel eens de opmerking waarom we dit er ook nog eens bovenop doen. Maar dit is complementair en heeft het voordeel van de snelheid. Je weet nu dat je voor de koe zelf de juiste beslissing kan nemen.” Met een celgetal dat vandaag schommelt rond 135.000 en minder antibioticagebruik zit de uiergezondheid vandaag op een goed niveau. “Maar toch zou ik graag nog onder 100.000 cellen/ml zakken”, heeft Stijn zichzelf als nieuw doel gesteld. ■